

**ВПРОВАДЖЕННЯ
СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES
IN THE PROCESS OF ENSURING QUALITY
TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN
PRESCHOOL EDUCATION**

**збірник наукових праць за матеріалами
Міжнародної (онлайн) науково-практичної
конференції**

27-28 лютого 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ
ТА ФАХОВИХ МЕТОДИК

**ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**IMPLEMENTATION OF MODERN TECHNOLOGIES
IN THE PROCESS OF ENSURING QUALITY TRAINING
OF FUTURE SPECIALISTS IN PRESCHOOL EDUCATION**

Збірник наукових праць

Хмельницький – 2025

Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти

УДК 371.134/373.21:005.342(063)

В 82

Рекомендовано до друку рішенням кафедри дошкільної педагогіки, психології та фахових методик (протокол № 7 від 17 лютого 2025 року) та вченої ради (протокол № 3 від 26 березня 2025 року) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Рецензенти:

Дичківська Ілона Миколаївна, завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені професора Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету, доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне

Сущенко Лариса Олександрівна, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Запорізького національного університету, доктор педагогічних наук, професор, м. Запоріжжя

В 82 Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: збірник наукових праць / укладачі: Зданевич Л.В., Мисик О.С., Пісоцька Л.С.; За заг. ред. проф. Зданевич Л.В. Хмельницький : ХГПА, 2025. 876 с.

У збірнику наукових праць представлено матеріали Міжнародної (онлайн) науково-практичної конференції «Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти» (27-28 лютого 2025 року), які включають статті відомих учених України та закордонних країн, викладачів закладів вищої освіти, докторантів, аспірантів, здобувачів, практичних працівників закладів освіти з таких напрямів: професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти; сучасні підходи до забезпечення якості управління в системі дошкільної освіти; психолого-педагогічний супровід дітей раннього та дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти; орієнтири освіти для сталого розвитку у професійній діяльності педагогів-дошкільників; сучасні практики та інноваційні підходи в спеціальній та інклюзивній освіті; національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку в умовах сьогодення.

Збірник наукових праць адресований науковцям, магістрам освіти, педагогам-практикам, фахівцям у галузі дошкільної, спеціальної та професійної освіти, майбутнім вихователям ЗДО та майбутнім логопедам.

За достовірність фактів, дат, назв, посилань на літературні джерела тощо відповідальність несуть автори матеріалів

УДК 371.134/373.21:005.342(063)

© Л.В.Зданевич, О.С.Мисик, Л.С.Пісоцька, 2025

© Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик, 2025

© Факультет дошкільної освіти та психології, 2025

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2025

Гула Світлана Валентинівна. Особливості корекційної роботи вчителя-дефектолога при порушенні зору у дітей	208
Давиденко Галина Леонідівна. Центр професійного розвитку педагогічних працівників – ефективна організація та управління в умовах співпраці громад	211
Дармограй Наталія Олександрівна. Освіта без бар'єрів: сучасні підходи до інклюзії	217
Дендеберя Тетяна Дмитрівна. Використання кругів Луллія для індивідуальної роботи з дітьми з порушенням мовлення	220
Деснова Ірина Сергіївна. Професійна компетентність вихователя в формуванні безпечної поведінки дошкільників в умовах ігрової діяльності	224
Димихіна Ірина Володимирівна. Пошук незабутніх вражень та емоцій під час навчання гри на різних видах музичних інструментів	228
Діль Світлана Миколаївна. Методичні рекомендації щодо проведення артикуляційної гімнастики для дітей із порушенням мовлення	232
Драчук Іванна Іванівна. Ігрові методи для розвитку комунікації між дітьми дошкільного віку в інклюзивних групах	235
Дудаш Олена Сергіївна, Гулан Марина Іванівна. Виховання відповідальної поведінки у дітей дошкільного віку як проблема вітчизняних наукових студій	239
Ємчик Олександра Григорівна. Сучасна іграшка: актуальність, тенденції, перспективи впливу на дитину дошкільного віку	243
Жейнова Світлана Сергіївна. Набуття патріотичного досвіду дітьми в умовах закладу дошкільної освіти	247

2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзія: покроково для педагогів. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології, 2023. 232 с.

3. Марковська М. Як організувати та підтримувати спілкування і взаємодію дітей в інклюзивному класі. *Нова українська школа*. 2021. №4. С.18-24.

4. Тарапака Н. В., Кашуба Л. В. Інклюзія в дошкільлі: розвиток дітей із особливими освітніми потребами. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 112 с.

5. Федусова Л. І. Розвиток комунікативних здібностей дітей з аутизмом засобами альтернативної комунікації. Кривий Ріг: КДПУ, 2024. 128 с.

Дудаш Олена Сергіївна,

доктор філософії, старший викладач
кафедри педагогіки дошкільної,
початкової освіти та освітнього
менеджменту Мукачівський державний
університет

Гулан Марина Іванівна,

здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна
освіта Мукачівський державний
університет

ВИХОВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПРОБЛЕМА ВІТЧИЗНЯНИХ НАУКОВИХ СТУДІЙ

Відповідальність, згідно із Філософським енциклопедичний словником, – це «філософсько-соціологічне поняття, яке характеризує міру відповідності поведінки особи, групи, прошарку, держави наявним вимогам, діючим суспільним нормам, правилам співжиття, правовим законам; співвідношення обов'язку і міри його виконання суб'єктом (особою, групою, класом). Складниками відповідальності виокремлено: усвідомлення необхідності діяти у відповідності з суспільними вимогами і нормами як соціальними цінностями; усвідомлення своєї безпосередньої ролі через наявність внутрішніх переконань, совісті, особистих інтересів і цілей; передбачення наслідків вибору, рішень і дій; критичність і постійний контроль за своїми діями, врахування їх наслідків для інших людей; прагнення особи до

самореалізації в об'єктивному світі; самозвіт і самооцінка; суб'єктивна готовність відповідати за свої дії» [6, с.87]. Сучасний тлумачний психологічний словник (далі – Словник) трактує відповідальність як «здійснюваний у різних формах контроль над діяльністю суб'єкта з позицій виконання нестандартних, не прийнятих у суспільстві норм і правил» [7, с.55]. У Словнику також зазначено, що «розрізняють зовнішні форми контролю, що забезпечують покладання відповідальності за результати його діяльності (підзвітність, карність), і внутрішні форми саморегуляції його діяльності (почуття відповідальності, почуття обов'язку). Відповідальність особистості перед суспільством характеризується свідомим дотриманням моральних принципів та правових норм. Відповідальність як риса особистості формується в ході спільної діяльності як результат інтеріоризації соціальних цінностей, норм та правил. У роботах вітчизняних психологів підкреслюється, що істотний вплив на прийняття відповідальності за успіх або невдачу в спільній діяльності мають рівень розвитку групи та її згуртованість, близькість ціннісних орієнтацій, емоційна ідентифікація; доводиться принципова можливість цілеспрямованого впливу на формування в членів колективу самокритичної й адекватної оцінки ступеня особистої відповідальності за загальну справу» [7, с.55-56].

Погоджуємося з Н.Стаднік, що «виховання почуття відповідальності починається з дитинства, з найперших контактів дитини з іншими людьми у процесі спілкування і спільної діяльності з якими (за умов їх правильної організації) має виникати спільність емоційних переживань, з'являтися можливість збагачення почуттями іншого. Першочергового значення набуває врахування ролі емоційного ставлення дитини до світу морально-етичних принципів, на основі яких будуються її взаємини з іншими людьми (батьками, ровесниками). Це є одне з перших фундаментальних ставлень особистості до соціального світу» [4]. Як зауважено Т.Поніманською, відповідальність – це «особистісна якість, що починає формуватися достатньо пізно, наприкінці дошкільного віку, але в цьому періоді формуються такі якості, як самостійність, дисциплінованість, вольова поведінка, які є основою для виховання відповідальності. У дитини старшого дошкільного віку відповідальна поведінка передбачає самостійне встановлення і виконання вимог, норм поведінки і діяльності» [2, с.242]. Саме тому Г.Беленька визнає питання формування відповідальності одним із ключових у виховній роботі з дітьми і акцентує увагу на тому, що «педагогічні упущення у вихованні дітей дошкільного віку в подальшому обертаються великими проблемами особистості й соціуму» [1, с.20].

Так, у Базовому компоненті дошкільної освіти результатом сформованої особистісної компетентності визнано позитивну самооцінку та розуміння своєї соціальної відповідальності у партнерських стосунках із однолітками, а однією з відповідних навичок – «усвідомлює свою відповідальність за вчинене» [3]. У межах ігрової компетентності відповідальність, поряд з людяністю, відповідальністю, справедливістю, самовладанням, дружністю, позитивним спілкуванням, терпимістю, визначено як цінність групової солідарності у грі. Бажаним емоційно-ціннісним ставленням є відповідальне ставлення до вибору та виконання ігрової ролі [3].

Соціально-громадянська компетентність дитини-дошкільника передбачає «прояв особистісних якостей (самостійність, відповідальність, працелюбність, лідерство, людяність, спостережливість, справедливість, ініціативність, активність, креативність та інші) у взаємодії з іншими людьми. Демонстрацію відповідальності за свої вчинки» [3].

Серед навичок цієї компетентності, які слід розвинути у дошкільників, обрано «на рівні можливостей дошкільного віку визнає цінності демократії (готовність брати на себе відповідальність, вміння висловлювати власну думку та приймати думку іншого, вміння розв'язувати конфлікти шляхом діалогу; вміння слухати й спостерігати)» [3].

Вагомими для нашого дослідження є напрацювання Т.Фасолько, в яких акцентовано увагу на тому, що «відповідальність характеризує рівень поведінки дитини, який засвідчується її здатністю до самостійного вибору і розв'язання різного роду завдань; моральна відповідальність виявляється в тому, які цілі ставить дитина; які засоби для їх вирішення обирає; чи враховує інтереси тих, хто знаходиться поруч; як оцінює проміжні та кінцевий результати діяльності; чи вимагає винагороди за поведінку, що відповідає моральним нормам» [5].

Авторка виокремлює рівні сформованості відповідальної поведінки у дітей дошкільного віку та відповідні їм показники. Це, зокрема: «ініціативна відповідальність (дитина розуміє значення відповідального виконання дорученої справи; відчуває задоволення від поведінки такого типу; проявляє ініціативу, творчість, наполегливість; досягає успішного результату; проявляє співчуття і турботу по відношенню до інших); виконавська відповідальність (дитина наполеглива, старанна, добросовісна, дотримується моральних норм, проте діє переважно за та допомоги дорослого, майже не проявляє власної відповідальної ініціативи); конформна відповідальність (дитина знає моральні норми і дотримується їх, але тільки в

присутності дорослого; поза контролем моральна поведінка зникає; використовує ситуацію у корисних цілях); безвідповідальність (дитина за першої нагоди уникає необхідності поводитися відповідально, залишає доручену справу незавершеною, не дотримується моральних норм і правил)» [5].

Отже, відповідальна поведінка дітей дошкільного віку – це здатність дитини розуміти наслідки своїх дій та бути готовою відповідати за них. Щоб сформувати у дитини дошкільного віку відповідальну поведінку Г.Беленька радить, насамперед, «попередовно здійснити три кроки: орієнтуючись на базові потреби дитини у любові та визнанні, викликати й закріпити у неї емоційну потребу у моральній поведінці; надати чіткі знання про норми і правила моральних дій, що ведуть до встановлення позитивних взаємин з оточуючими; забезпечити можливості для набуття власного досвіду відповідальної поведінки» [1, с.23].

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Чинники виховання відповідальності у дітей дошкільного віку. Наука і освіта, 2014. № 10. С.19-24.
2. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 456 с.
3. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція. Наказ МОН України № 33 від 12.01.2021 р. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
4. Стаднік Н. Роль сім'ї у вихованні почуття відповідальності у дітей старшого дошкільного віку. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/907/1/Stadnik_mater.kon_2001.pdf
5. Фасолько Т.С. Виховання відповідальної поведінки у дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08. К., 2000. 18 с.
6. Філософський енциклопедичний словник / упоряд. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
7. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Х.: Прапор. 2007. 640 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>